

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. II. Resolutio quæstionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

N. Confirmat n. 261. ex M. Mart. de Prado
37. cap. 1. n. 7. & M. Joan. à S. Thom. 1. 2. d. 12.
M. Pass. art. 3. exemplo idiotæ dubitantis, an teneatur restituere. In hoc dubio sic prudentia syllogizat certissime. Quod mihi Parochus meus dicit esse honestum, five id sit mihi, alias evidens, & certum, five de eo in singulari, & materialiter sumpto dubitem, seu suspicer, an sit contra hanc, vel illam legem, id verè est mihi amabile, salvo ordine finis recti, seu laudabiliter, & honeste: sed Parochus dicit, honestum esse non restituere: ergo. Ecce quomodo prudentia infallibiliter ducat etiam dubitantes, nec ulla est contrarietas, quod rusticus dubitet de re secundum se; & non dubitet de re ut dicta à suo Parocho: sicut nulla, quod Religiosus dubitet de re præcepta, an sit illicita, & non dubitet, quod ea res ut præcepta sit illicita: nulla quod formidem de mysterio SS. Trinitatis, ut est in te, seclusa fide proponente; & quod sim omnino certus de eo ut proposito per fidem. Hæc, & alia satis clara M.

M. Pass. Passerinus, alias Probabiliorista, quibus constat dari posse certitudinem veritatis practicæ in prudentia cum dubietate, immò prudenti formidine veritatis speculativæ, seu de materiali honestate objecti, & actionis secundum se.

N. Dices repugnare, ut speculativè dubius sit simul practicè certus. Nego, quin oppositum est evidens: ego enim prudenter formido, & dubito ex. gr. an habeam causam sufficientem frangendi jejunium: & tamen certus practicè sum, quod honestè operor frangendo jejunium, accedente Superioris mandato: ergo cum prudenti, immò prudentiori formidine de objecto materiali prudentiæ, ex. gr. de inhonestate in fractione jejunii secundum se, stat infallibilis certitudo prudentiæ de honestate violationis jejunii ut à Superiore præceptæ, quod est objectum formale prudentiæ.

N. Instabis: In omni dubio practico tene-mur ad tutius: sed dubium de licentiâ actionis est practicum: ergo. Sed contra 1. quia axioma verum est de dubio practico, eo non deposito. Secundo, verum est, si tutius stet contrariè, seu pro unico tuto, & minùs tutum pro non tuto; non autem si comparativè, ut expresse S. Antoninus, M. Sylvest. P. Sanch. M. Candid. M. Passer. n. 264 & alii sine numero.

§. II.

Resolutio questionis.

SUMMARIUM

Dari potest conscientia speculativè dubia, practicè non dubia, n. 40.

Plura exempla, n. 41.

Nulla repugnantia, quod intellectus sit certus de uno, & incertus de alio objecto, n. 42.

Diversum est objectum iudicii speculativi ab objecto practici, ib.

Si conscientia speculativè dubia fiat practicè non dubia, licitum sub hac operari: non ita si non fiat practicè non dubia. Doctores, n. 43.

Est contra P. Eliz. ib.

S. August. ait iustum posse bellare, iubente Rege sacrilego, si quod iubetur, vel non esse contra præceptum Dei certum est; vult autem, certum non est, n. 44.

Ex S. Aug. si lex non est certa, licet contra illam operari, ib.

Doctores tuentes teneri subditum parere in omni quod non est certo peccatum, n. 45.

Possum conscientia speculativè dubia supervenire principia certificantia honestatem actionis, n. 46-47-48.

Potest conscientia practicè directe dubia fieri reflexe practicè certa, n. 49.

Doctores, ibid.

Quid directe practicè dubia, quid reflexe practicè certa? n. 50.

Rationes conclusionis, à n. 50. ad 52.

Si conscientia practicè directe dubia fiat practicè reflexe certa, licet cum ea operari, n. 53.

Nulla repugnantia, quod intellectus, incertus de honestate electionis, fiat certus de eius honestate, n. 54-55.

Dico 1. Dari potest conscientia speculativè dubia, & practicè non dubia. 40. Est omnium contra P. Eliz. lib. 4. q. 10. §. 2. in fine pag. mihi 229. qui non intelligit, quomodo possit conscientia simul esse speculativè dubia, & practicè non dubia; & lib. 3. quest. 6. P. D. Thyrsus dissentat. 7. n. 54.

Patet: nam eadem conscientia potest esse dubia, num lex existat, num objectum liceat; & simul esse practicè non dubia, quod talis actio circa objectum dubie prohibitum sit licita; ut constat tum in baptizante, qui est speculativè incertus de valore Sacramenti, & tamen est practicè certus de honestate, immò de obligatione ministrandi Sacramentum Baptismi incerti valoris in casu necessitatis: tum in medico, qui est speculativè incertus de efficacia pharmaci,

pharmaci, & tamen est practicè certus de honestate, immò obligatione applicandi tale pharmacum in casu, quo certum desit: tum in conjugio, qui est incertus de valore secundi matrimonii bonâ fide initi, & tamen est practicè certus de honestate redditionis debiti: tum infideli, qui est speculative incertus de proprio gratiæ statu, & tamen est practicè certus de non indignâ Eucharistiæ sumptione: tum in non audiente Sacrum, in non jejunante, in non implente votum, qui sunt speculative incerti de existentia legis obligantis audire Sacrum, fervare jejunium, implere votum; & tamen sunt practicè certi de non inhonestate, non auditionis, non jejunii, non impletionis voti: ergo certò certius est dari conscientiam speculative dubiam, & practicè certam de licentiâ operationis. Omnes enim allatæ conscientiæ sunt speculative dubiæ de valore Baptismi, pharmaci, & matrimonii. Rursus aliæ sunt speculative dubiæ, num existat lex obligans ad Sacrum, ad jejunium, & ad votum; & tamen omnes dictæ conscientiæ sunt practicè certæ de honestate, aut licentiâ actionis, aut omissionis, nempe administrationis Baptismi, præscriptionis pharmaci, redditionis debiti, non auditionis Sacri, non observationis jejunii, non impletionis voti.

N. 42. Confirmo: quia nulla est repugnantia, quòd intellectus sit certus de uno, & sit incertus de alio objecto realiter distincto: sed objectum intellectus speculative dubii est ipsa moralis natura objecti; objectum intellectus practicè certi est ipsa electio ejus objecti; electio autem realiter, inadæquate saltem, est distincta à suo objecto: ergo nulla est repugnantia, quòd intellectus simul sit speculative incertus de existentia legis, & practicè certus de non obligatione ejusdem. Omitto plura, nam ad conclusionis evidentiam satis est notare, quòd judicium practicum diversas circumstantias pro objecto habeat ac speculative.

N. 43. Dico 2. Si conscientia speculative dubia fiat practicè non dubia, licitum est sub tali conscientia reddita practicè non dubia operari: secus non licet. Ita omnes cum P. Suar. *ll. cc.* P. Carden. *tom. 1. d. 15. n. 551.* P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 6. Caie. tan. in opusculis tr. 31. resp. 13.* M. Bann. *2.2. qu. 10. art. 1. P. Ovied. 1. 2. tr. 5. contr. 4. punct. 1.* M. Passer. *l. c.* M. Joan. à S. Th. *Tom. III.*

Thom. *l. c.* P. Moya *tom. 1. tr. 1. qu. 6. à p. Moy. n. 37. & tom. 2. qu. 4. n. 3.* qui plurimos refert, citatis fideliter eorum verbis; M. Mercur. *1. p. art. 12. pag. 29. & 31.* qui ait intellectum speculative dubium de honestate posse esse practicè certum de eâ, quoties nova accedat ratio, vel autoritas, vel consuetudo, vel præsumptio, vel possessio, aut quid simile: quòd si nulla superveniat, qualis est dispositio intellectus speculativi, talis est in praxi: Philaleus *qu. 6. pag. mibi 137. & alibi*, M. Baro *2. p. Manud. d. 4. sect. 1. art. 3. §. 2. pag. mibi 364.* dicens: Ad hanc conclusionem speculative formidolosam, puto me ex legitimo conjugio natum, sequi posse practica alteram, & omnino indubitam: ergo colendus est mihi omni genere officiorum is, à quo ex probabili opinione vitam hausi: idem ait *pag. 379.*

Est autem tota conclusio contra P. Elizald. *lib. 4. q. 16. §. 3. pag. mibi 229.* qui tamen potius verbis, quam re dissidet; vel si re dissidet, est, quia fatetur se non intelligere rem nobis evidentem; nempe quomodo conscientia possit simul esse speculative dubia, & practicè certa.

Probatur 1. ex S. August. *lib. 22. contra Faustum cap. 75.* dicente: *Justus si forte etiam sub Rege homine sacrilego militet, rectè S. Aug. potest eo jubente bellare, si quod sibi jubetur, vel non esse contra præceptum Dei certum est, vel an sit, certum non est.* Ecce duo affirmat Doctorum Doctor: primum est, quòd Justus possit Regi obedire bellum gerendo, quando est certus, quòd bellum imperatum non sit contra præceptum Dei: alterum est, quòd idem Justus possit bellum gerere obediendo Regi, quando non est certus, adeoque quando est dubius, num sit contra præceptum Dei, id est, quando est speculative dubius de justitiâ belli: ergo ex S. Aug. si conscientia speculative dubia fiat practicè non dubia, licitum est cum ea operari.

Idem habet S. Bernardus *lib. de Præcept. & Dispens. cap. 9.* dicens: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus.* Cui doctrinæ adherent quotquot sentiunt subditum teneri parere Superiori, quoties quod præcipitur, subditus judicat probabiliter licitum. Ita P. Sanch. *lib. 6. Sum. cap. 3.* & apud eum plurimi; pro quâ opinione P. Carden. *tom. 1. d. 16. cap. 4. & tom. 4. diss. 2. n. 596.* quam sequitur, refert 45. Doctores. Ergo si conscientia speculative dubia fiat practicè non dubia, ut sit subditi conscientia, addito

N iij Supe

Superioris præcepto, licitum est cum ea operari.

N. 46. Probat 2. quia certum est, quod liceat operari cum conscientia practice non dubia, seu moraliter certa, ut constat ex disp. 18. & 19. nam cum bona fide, seu prudenti estimatione de licentia actionis est licitum operari; hæc enim bona fides in dirigendo eam actionem est conformis primis regulis morum: sed omnis conscientia practice non dubia est moraliter certa, est enim talis, bona fides, ut *ibidem* docui: ergo cum conscientia practice non dubia licet operari.

N. 47. Confirmo: quia conscientia speculative dubia de honestate objecti possunt supervenire principia reflexa certificantia honestatem actionis circa idem objectum, ut constat exemplis adductis n. 41. ex. gr. Sum dubius num hodie sit dies festus, & tamen possum esse certus, quod liceat hodie laborare, quatenus conscientia de die festivo dubia accedit hoc principium certum, *Nulla lex incerto constans, certo obligat*: ergo cum lex de die festivo mihi non constet, quin est incerta, non me certo obligat: ergo licitum est sub dubio, an sit dies festus, laborare. Similiter subditus saepe est incertus de licentia alicujus operationis, ex. gr. an liceat edere, domo egredi; & tamen accedente Superioris præcepto certus est se non peccare edendo, & domo egrediendo: ergo conscientia speculative dubia de honestate materiali objecti, & actionis potest superaddi aliquod principium, quo eadem conscientia speculative dubia fiat practice certa de licentia, & honestate formali ejusdem operationis speculative dubia.

N. 48. Probat 3. quia ad licite sine peccato formali operandum requiritur dictamen prudens, seu bona fides dictans tale opus non esse peccatum: sed *sola* præsentente conscientia speculative dubia, non adest tale dictamen; præsentente autem conscientia practice certa adest: ergo præsentente *sola* conscientia speculative dubia non licet operari; si autem ea fiat practice certa, licet cum ea operari.

N. 49. Dico 3. Potest conscientia practice directe dubia fieri reflexe practice certa. Est omnium contra P. Perez.

N. 50. Explico, & probó: Conscientia practice directe dubia est conscientia dubia de honestate, aut licentia actionis: Conscientia practice reflexe certa est conscientia certa de ejusdem actionis licentia, & honestate; quatenus superadditur principium certum reflexum de ejus licentia, aut honestate.

Jam verò quod conscientia practice directe dubia fieri possit reflexe practice certa, est evidens, tum ex dictis pro prima conclusi. quæ facile huic adaptari possunt: tum quia conscientia directe practice dubia de licentia actionis addi potest principium certificans esse licitum operari, quatenus licita est omnis actio, quæ non est certo vetita, & prudenter judicatur non vetita: tum quia rusticus dubius de honestate juramenti potest, accedente sapientis Confessarii consilio, esse reflexe practice certus de ejus juramenti honestate: & subditus dubius de licentia locutionis, comestionis, & similibus operationum, addito Prælati præcepto, est practice reflexe certus de earum honestate: ergo conscientia directe practice dubia fieri potest reflexe practice certa.

Confirmo 1. Fac enim, ut ego dubitem, an volitio edendi sit nunc licita: ecce dubium tale dubium versetur circa actionem, est dubium practicum; potest autem huic dubio practico, an electio cibi sit licita, supervenire principium reflexum certificans me de licentia, aut honestate volitionis edendi: ex. gr. Omnis electio, quæ certo non constat esse mala, immò prudenter putatur bona, est licita: sed electio, de qua dubito num sit mala, mihi certo non constat esse malam, quin prudenter puto esse bonam: ergo licet.

Confirmo 2. quia etsi conscientia sit in N. hoc casu dubia de honestate materiali, seu objectiva talis actionis; (dico objectiva, nam ipsa honestas actionis est in hoc casu objectum dubitationis) etiam inquam, conscientia dubia sit de honestate objectiva talis electionis; attamen ipsa conscientia est reflexe certa ratione principii superadditi de honestate formali ejusdem electionis: est enim certum, nullum, quod certo non constat esse malum, aut vetitum, esse licitum: ergo licita erit reflexe talis electio. Hoc suaderi potest ex textu Apostoli, quem dedimus d. 11. eumque, ut nos expolimus, exponit V. P. de la Puente tom. 4. de Periculis. P. Perez. 430. ad 434. & D. Perez num. D. Perez.

Dico 4. Si conscientia practice directe dubia fiat practice reflexe certa, licet cum ea operari. Est omnium contra P. Elizald. & videri potest P. Terillus qu. 12. an. 20. & 21. M. Tapia tom. 1. lib. 1. qu. 8. art. 8. & 9.

Probat 1. quia licet sequi conscientiam N. moraliter certam de honestate electionis; sed quoties conscientia practice directe dubia est reflexe practice non dubia de ejusdem electionis licentia, & honestate, adest con-

scientia moraliter certa de ejus electionis licentia: ergo cum ea licet operari.

N. Confirmitur: quia esto repugnet intellectum simul esse certum, & incertum de eodem objecto, non tamen de realiter distinctis: sed electio edendi, aut bellum gerendi, ut relata ad unas circumstantias; eademque ut relata ad alias, sunt objecta realiter inadæquate distincta: atque adeo intellectus est incertus de honestate electionis ejus, & belli, consideratæ præcisè ejus electionis naturæ: & est certus de honestate ejus electionis cibi, & belli, consideratæ eâ electione, ut præcepta à Superiore; aut ut substantia huic principio certo practico reflexo, *Omnis electio certo non vetita est licita*: ergo nulla est repugnantia, quod intellectus incertus de honestate electionis fiat certus de ejus honestate: ubi aliud est honestas electionis in se; aliud honestas electionis ut substantia principio reflexo, quod omne præceptum, si non certo confitetur esse inale, est sequendum; aut huic, *Omnis voluntas, si non certo confitetur esse mala, est licita seu permissa*.

§. III.

An cum solâ conscientia directè practice dubiâ sit licitum operari?

SUMMARIUM.

Si conscientia practice directè dubiâ non fiat practice certa reflexe, non licet cum eâ operari.

Ita DD. omnes contra P. Perez, n. 56.

Quia tenemur habere bonam fidem, adeoque non satis carentia male fidei, n. 57. 58. 59.

Argumenta P. Perez, quod opus ex non malâ fide sit negativè ex bonâ fide, n. 60.

Et quia si non adest mala fides, nescitur opus esse peccatum, ib.

Solvo, quia necessaria ex Apostolo est bona fides, n. 61.

Ut quis peccet, satis est, ut vel careat judicio de non peccato, vel habeat judicium de peccato, non autem necesse semper, ut habeat judicium de peccato, n. 62. 63. 64.

Ego juxta utramque sententiam tam tuentem, quod ad libertatem necessariam pro peccato, satis sit sola apprehensio malitiæ cum carentiâ judicii distantis, opus non esse peccatum, quam tuentem, necessitatem judicii distantis opus esse peccatum, solvo objectionem, n. 65. 66. 67. 68.

Ostendo peccare, qui sine judicio de non peccato operatur, etsi careat judicio de peccato, n. 68. Non potest suspendi judicium reflexum, quod peccet, qui suspensio omni directo tam de pec-

cato, quàm de non peccato operatur, quia illud est evidens, ib.

Immo etsi suspenderetur illud reflexum, adhuc peccabit, qui suspensio omni directo operatur, n. 69.

Quomodo peccet, qui nescit se peccare suspendendo omne judicium directum, num. 70.

71. 72.

Illicitum est operari cum dubio peccati, eo non deposito per principium reflexum, n. 73. 74.

P. Terillus sentit operantem cum dubio ideo tantum peccare, quia temnit legem certam, non quia operatur cum dubio. Ejus rationes a n. 76. ad 81.

Impugnat Palanco Terillum, n. 82. 83.

Mea mens, n. 84.

Sequitur, & explicio P. Terillum, n. 85.

Enimque defendo, n. 87. 88.

Deo 5. Si conscientia practice directè dubiâ non fiat practice certa reflexe, non licet cum eâ operari. Est omnium contra P. Perez. tra P. Ant. Perez tr. 2. de Just. d. 2. cap. 4. & Pontius Joan. Pontium in 2. dist. 39. qu. 2. num. 56. quem ex ejusdem Scholâ impugnat Fogarinus d. 1. a n. 6.

Probitur 1. quia cum solâ conscientia N. speculative dubiâ non licet operari, ut dixi 57. num. 48. ergo multo minus cum solâ conscientia practice dubiâ. Confirmitur omnium autoritate Doctorum, que in re morali, ut probat P. Card. facit evidentiam moralem.

Probat 2. à priori ex P. Moya tom. 1. n. 1. qu. 6. a n. 29. & tom. 2. qu. 4. num. 11. & aliis passim; quia omne opus, quod non est ex fide, est peccatum juxta Apost. id est, omne opus, quod non procedit ex judicio prudenti de licentiâ ejusdem operis, est formaliter peccatum: sed purè dubius de licentiâ nullum habet judicium prudens de ejusdem operis licentiâ, immò operari vult, sive illud sit licitum, sive illicitum: ergo illud opus elicatum sub puro dubio de licentiâ, & non licentiâ, de honestate, & inhonestate, erit formaliter peccatum. Maior est certa ex Apost. Minor est certa ex hypothefi, supponitur enim, quod quis operetur sub conscientia practice dubiâ de malitiâ operationis, non depositâ per ullum judicium prudens. Consequentia tenet.

Confirmitur: Dubitans de bonitate morali electionis, aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium.